

EXPUNERE DE MOTIVE
A PROIECTULUI „LEGII PRIVIND INSTITUIREA CATEGORIILOR
DISTINCTE DE DREPTURI BĂNEȘTI CUVENITE VICTIMELOR
***REGIMULUI TOTALITAR COMUNIST*”**

1. Necesitatea urgentă a adoptării proiectului de lege

Prin **Decizia nr. 1358/21 octombrie 2010** (publicată în Monitorul Oficial nr. 761 din 15. 11. 2010), Curtea Constituțională a declarat neconstituționale prevederile art. 5 alin. 1 lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009, solicitând Parlamentului să respecte decizia și să pună în acord aceste prevederi cu dispozițiile Constituției, în termenul de 45 de zile prevăzut de art. 147 alin. 1 din Constituție.

Parlamentul este chemat **să adopte în regim de urgență**, conform art. 76 alin. 3 din Constituție, în termenul de 45 de zile, o lege prin care să pună în acord prevederile Legii nr. 221/2009 cu cele ale Legii fundamentale.

Această procedură de urgență se impune în semn de respect și pentru asigurarea reparațiilor cuvenite victimelor regimului totalitar comunist, cu respectarea Rezoluției nr. 1096 din 1996 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, privind „*Măsurile de eliminare a moștenirii fostelor sisteme totalitare comuniste*” și *Declarației asupra Principiilor de Bază ale Justiției privind Victimele Infracțiunilor și ale Abuzului de Putere*, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția nr. 40/34 din 29 noiembrie 1985. Aceste acte internaționale solicită statelor să asigure victimelor reparații care nu pot fi mai mici decât ale celor condamnați pe nedrept, respectiv să trateze cu compasiune și respect victimele, cărora trebuie să li se garanteze dreptul la acces la mecanismele de justiție prompte și neîntârziate, pentru prejudiciile pe care le-au suferit.

În prezent, mai există foarte puțini supraviețuitori dintre victimele persecuțiilor regimului totalitar comunist, iar aceștia au o vârstă înaintată, astfel încât orice tergiversare a procedurii legislative va atrage rămânerea fără finalitate a legii, încălcându-se actele normative internaționale și art. 147 alin. 1 din Constituție.

2. Cauza declarării neconstituționale a prevederile art. 5 alin. 1 lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009

Această cauză este reprezentată de **o eroare de tehnică legislativă**, constând în aceea că în „Expunerea de motive a Legii nr. 221/2009” și în prevederile art. 5 alin. 1 lit. a) din Legea nr. 221/2009, se face trimitere în mod greșit, imprecis și incoerent, la Decretul – Lege nr. 118/1990 și, implicit, la indemnizația prevăzută de art. 4 și art. 5 din acesta.

Astfel, s-a creat, în mod aparent și artificial, un „paralelism de reglementare”, ce a determinat Curtea Constituțională să poată aprecia că s-ar înțelege că și „**indemnizația**” prevăzută de Decretul – Lege nr. 118/1990 ar fi o „**despăgubire pentru prejudicii morale**”, la fel ca despăgubirea prevăzută de Legea nr. 221/2009. Deci, ar exista două reglementări (Decretul – Lege nr. 118/1990 și Legea nr. 221/2009) cu același scop.

În realitate, trimiterea imprecisă și incoerentă la Decretul – Lege nr. 118/1990 este fundamental eronată, atât legislativ, cât și doctrinar. „**Indemnizația lunară**” prevăzută de Decretul – Lege nr. 118/1990 constituie exclusiv un **drept de securitate socială** (fiind calificat juridic ca atare în toate tratatele de Dreptul securității sociale), deoarece se acordă prin decizie a direcției județene de specialitate a **Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale**, se suportă de la bugetul de stat prin bugetul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale. În prezent, acest drept de securitate socială se plătește de Casele județene de Pensii. Și în practica judiciară, indemnizația lunară prevăzută de Decretul – Lege nr. 118/1990 este calificat ca un drept de securitate socială (de exemplu, Decizia nr. 3037/2005 a Î.C.C.J.).

Acest drept de protecție socială se acordă în scopul **ocrotirii** persoanelor persecutate politic de regimul comunist și a familiilor acestora, a nivelului de trai a acestora, deoarece, datorită persecuțiilor nedrepte, acestea au fost private de libertate , iar ulterior, au fost grav discriminate social și profesional, ceea ce a avut ca efect limitarea și restrângerea majoră a veniturilor acestora, timp îndelungat, în toată perioada comunistă. În plus, deținuții politici și cei cu domiciliu obligatoriu au depus muncă forțată perioade îndelungate, peste 16 ore pe zi, inclusiv noaptea, în condiții deosebit de grele (la Canal, în Deltă, la minele de uraniu etc.), pentru care nu li s-a plătit nici un ban. În prezent, aceste persoane au o vârstă înaintată și nu mai pot recupera veniturile de care au fost văduviți timp îndelungat, motiv pentru care s-a impus protecția socială a acestora prin acordarea indemnizației, ca formă de compensare a prejudiciului **material ireversibil** suferit, sub aspectul veniturilor. Chiar și așa, de exemplu, veniturile din prezent ale unui fost condamnat politic (pensie plus indemnizația suplimentară prevăzută de Decretul – Lege nr. 118/1990) sunt cu mult mai mici decât o pensie de gardian de închisoare torționar, de ofițer de securitate torționar, de procuror acuzator politic sau de judecător ce a pronunțat condamnări politice. Atunci, unde este nedreptatea...

Deci, acest drept de protecție socială nu are nicio legătură cu prejudiciile morale.

De asemenea, Decretul – Lege nr. 118/1990 nu califică această indemnizație ca fiind o „despăgubire pentru daune morale” (noțiune studiată de Dreptul civil), și nici nu prevede că această indemnizație este plătită de Ministerul Finanțelor Publice din fondurile alocate pentru despăgubiri civile.

O astfel de calificare a unui drept de securitate socială ca fiind un drept de despăgubire pentru daune morale este și imposibilă, deoarece cele două noțiuni

sunt distincte și inconfundabile, au un regim juridic și un fundament deosebit, aparțin unor ramuri de drept diferite. Indemnizația prevăzută de Decretul – Lege nr. 118/1990 ar fi oricum derizorie față de suferințele morale inimaginabile, sistematice, îndelungate și extrem de numeroase ale victimele persecuțiilor regimului totalitar comunist, iar negarea dreptului la compensații morale distincte este profund jignitoare și desconsideratoare la adresa acestora.

Este și imposibilă acordarea, „avant la lettre”, prin Decretul - Lege nr. 118/1990 de „despăgubiri pentru prejudiciile morale” cauzate datorită „condamnărilor cu caracter politic”, deoarece:

- acest decret nu prevede și nu definește „condamnărilor cu caracter politic”, și nici nu le anulează ca nedrepte. Abia prin Legea nr. 221/2009 s-au introdus asemenea reglementări;

- dreptul la acordarea de „despăgubiri pentru prejudiciile morale” cauzate datorită „condamnărilor cu caracter politic” se poate naște și poate fi instituit numai după ce respectivele condamnări au fost anulate prin lege ca nedrepte. Dacă o condamnare nu este anulată prin efectul legii, este inadmisibilă acordarea de „despăgubiri pentru prejudiciile morale” cauzate de respectiva condamnare, deoarece ea rămâne în ființă ca fiind dreaptă și legală, producând efecte ce exclud acordarea de daune morale pentru pronunțarea acesteia. Ori, numai Legea nr. 221/2009 a introdus asemenea reglementări de anulare a condamnărilor.

Acest paralelism de reglementare, rezultat în urma erorii de tehnică legislativă, se impune a fi eliminat de urgență, pentru restabilirea neștirbită a tuturor drepturilor victimelor regimului totalitar comunist.

3. Alte deficiențe de reglementare constatate de Curtea Constituțională

Prin Decizia nr. 1358/21 octombrie 2010, Curtea Constituțională a mai reținut și faptul că:

3.1. persoanele persecutate politic au avut de suferit atât din punct de vedere „*moral*”, cât și „*social*” (prin reducerea veniturilor salariale datorită ostracizării socio-profesionale).

Deci, se impune efectuarea unei distincții legislative între „compensațiile” pentru daunele *morale* și „despăgubirile” pentru prejudiciile *materiale*;

3.2. nu există o fundamentare temeinică, în „Expunerea de motive a Legii nr. 221/2009”, a acordării despăgubirilor pentru prejudiciile morale.

Din acest motiv, se impune:

- înlocuirea noțiunii de „despăgubire” cu cea de „compensație”, singura compatibilă cu mecanismul juridic al prejudiciilor morale;

- consemnarea expresă în lege a funcției principale compensatorii (de alinare a suferințelor morale) pe care o îndeplinesc compensațiile bănești pentru daunele morale acordate (a se vedea, I. Albu, V. Ursa , „*Răspunderea civilă pentru daunele morale*” , Cluj-Napoca Editura Dacia, 1979; I. Albu, în „*Dreptul*” nr. 8/1996,) și deosebirea acestei compensații patrimoniale față de măsurile legale nepatrimoniale, care au doar funcția de a oferi numai o satisfacție morală (precum

anularea simbolică a condamnării deja executate sau recunoașterea calității onorifice de luptător în rezistența anticomunistă);

-precizarea expresă a fundamentului juridic al acordării de către stat a compensațiilor bănești pentru prejudiciile morale (statul își asumă **răspunderea** patrimonială pentru suferințele morale cauzate datorită pronunțării de către organele sale a unor condamnări cu caracter **nedrept**, politic, respectiv datorită unor măsuri administrative cu caracter **abuziv**, politic), concomitent cu recunoașterea expresă în lege a gravității deosebite a acestor suferințe morale cauzate de regimul totalitar;

3.3. prevederile privind acordarea de despăgubiri pentru prejudiciile morale, din Legea nr. 221/2009, sunt prea vagi, nu sunt precise, nu prevăd criteriul proporționalității despăgubirii cu gravitatea și numărul suferințelor, astfel încât dau naștere la interpretări și aplicări diferite din partea instanțelor de judecată.

Deci, având în vedere notorietatea tratamentelor inumane și a torturii aplicate în închisorile comuniste și cu ocazia măsurilor administrative, se impune cuantificarea compensațiilor bănești pentru daunele morale, pe criteriul numărului zilelor de detenție sau măsură administrativă. Pentru prejudiciile morale ulterioare, datorate statutului de condamnat politic, trebuie precizate expres criteriile legale de apreciere pe care instanțele vor fi obligate să le respecte, și anume: caracterul echitabil și proporționalitatea compensațiilor; nedepășirea unui quantum rezonabil. Așa cum cer actele internaționale, trebuie recunoscut un tratament egal victimelor justiției totalitare comuniste cu persoanele cu privire la care, în prezent, se constată că au fost condamnate pe nedrept, respectiv au fost supuse la tratamente inumane, tortură și discriminare pe criterii politice.

De asemenea, Înalta Curte de Casație și Justiție trebuie să asigure o aplicare unitară a Legii nr. 221/2009 pe calea recursului în casație (fiind imposibil ca cele 15 curți de apel diferite să realizeze acest lucru), concomitent cu introducerea unei proceduri de judecată speciale, extrem de rapide, cu dispensarea părților de a mai face dovada faptelor notorii.

4. Necesitatea respectării actelor internaționale incidente în materie

Rezoluția 1096 din 1996 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, privind „*Măsurile de eliminare a moștenirii fostelor sisteme totalitare comuniste*”, interzice limitarea despăgubirilor datorate victimelor justiției totalitare comuniste (foștii condamnați politici), și recunoaște expres regimul criminal de exterminare promovat de sistemul comunist totalitar.

Rezoluția 1481 din 2006 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind „*Necesitatea condamnării internaționale a crimelor regimurilor comuniste totalitare*” recunoaște expres același regim de exterminare a foștilor condamnați politici (înfometare, deportări, tortură, munca forțată și alte forme de teroare fizică și psihică colective, persecuția, atacuri la libertatea de conștiință etc.).

Declarația asupra Principiilor de Bază ale Justiției privind Victimele Infracțiunilor și ale Abuzului de Putere, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U.

prin Rezoluția nr. 40/34 din 29 noiembrie 1985, cere statelor să faciliteze accesul la justiție și tratament echitabil a victimelor (deci inclusiv a foștilor deținuți politici din regimul totalitar supuși exterminării, relelor tratamente și torturii, care constituie crime împotriva umanității și abuzuri de putere) pentru a obține restituiri, reparații, despăgubiri, compensații și asistență. Cităm textul privind comportamentul de care trebuie să dea dovadă statele: „Accesul la justiție și tratamentul echitabil. Victimele trebuie să fie tratate cu compasiune și respect pentru demnitatea lor . Ele au dreptul la acces la mecanismele de justiție și la căi de atac prompte , pentru prejudiciile pe care le-au suferit. Mecanismele judiciare și administrative trebuie să fie stabilite și consolidate în cazul în care este necesar pentru a permite victimelor să **obțină compensații prin proceduri formale sau informale care sunt rapide** , corecte, necostisitoare și accesibile”.

5. Notorietatea gravității deosebite a suferințelor morale ale victimelor regimului totalitar comunist

Prin Raportul final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România (București, 2006), numită prin Decizia nr. 8/2006 a Președintelui României, sunt recunoscute toate aspectele privind prejudiciile morale deosebite suferite de victimele regimului comunist, pe toată durata epocii comuniste totalitare.

6. Necesitatea restabilirii urgente a demnității victimelor regimului totalitar comunist

Ca urmare a situației create prin publicarea Deciziei nr. 1358/21 octombrie 2010 a Curții Constituționale, împotriva victimelor regimului totalitar comunist s-a pornit o veritabilă „vânătoare de vrăjitoare”, o campanie de discreditare și înjosire, încercându-se să se militează fervent pentru acreditarea ideii aberante și absurde, vădit manipulative și cu rol de dezinformare, că aceștia s-ar fi îmbogățit deja de pe urma indemnizației derizorii prevăzute de Decretul – Lege nr. 118/1990 și că s-ar face o mare „nedreptate” și s-ar crea „noi nedreptăți” dacă s-ar acorda, prin Legea nr. 221/2009, victimelor compensații bănești pentru prejudiciile morale inimaginabile pe care le-au suferit.

Se pune întrebarea față de cine se raportează, prin comparație, aceste „noi nedreptăți”? La cei care au fost călăii victimelor: procurorii și judecătorii militari, care se bucură în prezent de pensii de serviciu exorbitante; torționarii și informatorii Securității, bine recompensați material de regimul comunist, care afișează astăzi o prosperitate suspectă, în timp ce victimele lor erau și rămân în continuare constrânse la mizerie materială? În realitate, situația victimelor din trecut poate fi raportată numai la persoanele cu privire la care, în prezent, se constată că au fost condamnate pe nedrept, au fost supuse la tratamente inumane, tortură și discriminare pe criterii politice, respectiv la un regim de exterminare și de genocid social.

După ce au fost supuși unei represiuni criminale în perioada comunistă, aceste victime sunt supuse în prezent, datorită unor tertipuri de tehnică legislativă

artificiale și voit create greșit, urmate de dezinformare, la discreditare și oprobriu public, la fel ca în perioada totalitară, a cărei moștenire, Statul român întârzie nepermis să o înlăture, perpetuând-o și adâncind-o.

Prin presiunile extraordinare care se fac la adresa Parlamentului, pentru a păstra eroarea de tehnică legislativă (sanționată de Curtea Constituțională, constând în confundarea inadmisibilă a unui drept de securitate socială cu dreptul la compensații pentru prejudicii morale) și de a nu se acorda reale și efective compensații bănești pentru daunele morale suferite de victimele regimului totalitar comunist, se urmărește implicit **NEGAREA CRIMELOR COMUNISMULUI ȘI A STATUTULUI DE VICTIMĂ** a persoanelor persecutate politic de regimul totalitar comunist.

Această tentativă contravine concluziilor *Raportului final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România*, potrivit căroră „*a nega crimele comunismului este la fel de inacceptabil cu a nega pe cele ale fascismului*” (p. 642).

Instanțele de judecată care au apucat să finalizeze dosare pe Legea nr. 221/2009, de acordare de compensații, au început să dezvăluie opiniei publice, prin hotărârile pronunțate, că victimele comunismului au fost supuse unui regim de exterminare în închisori și aresturile Securității, unei represiuni criminale și unui genocid social, care le-a mutilat viața după eliberarea din detenție. Persecuții crâncene și fapte abominabile ale torționarilor au început să iasă la iveală.

Tocmai pentru a opri aceste dezvăluiri cutremurătoare, grupuri de interese ale foștilor torționari și securiști, au reușit să obțină o tergiversare a procesului legislativ (pentru ca, între timp, cât mai multe victime să decedeze datorită vârstei) și o deturnare a acestuia către soluții legislative **voit greșite** (prin introducerea în Legea nr. 221/2009 a erori de tehnică legislativă, introducerea artificială și eronată a unor paralelisme de reglementare, confundarea unui drept de securitate socială cu un drept de despăgubire morală) care în mod previzibil să atragă neconstituționalitatea legii. Iar această neconstituționalitate (artificială și voit obținută) este mai apoi invocată ca pretext pentru a bloca sau tergiversa acordarea drepturilor cuvenite, dezinformându-se și opinia publică, în cel mai original stil totalitar.

Este foarte îngrijorător și derapajul inadmisibil al Curții Constituționale, care prin Decizia nr. 1358/21 octombrie 2010, în mod șocant, a comentat și a criticat hotărâri pronunțate în cauzele aflate încă pe rolul instanțelor judecătorești, care nu sunt soluționate irevocabil, în sensul că acestea ar fi pronunțat hotărâri de acordare a unor despăgubiri prin „aplicarea incoerentă”, „excesivă și nerezonabilă” a legii, ceea ce reprezintă **un amestec grav și o presiune fără precedent asupra independenței puterii judecătorești**. Verificarea modului de aplicare a legii, de către instanțele judecătorești, este de competență exclusivă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar Curtea Constituțională are obligația de a se abține de la orice ingerințe sau critici cu privire la judecarea cauzelor aflate pe rolul instanțelor

judecătorești, cu atât mai mult la folosirea de calitative care decredibilizează justiția. Curtea Constituțională nu aparține puterii judecătorești, nu are competența de a verifica legalitatea aplicării legii și nu se situează deasupra Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Este inadmisibil ca, într-un „stat de drept”, instanțele judecătorești, care încearcă să facă DREPTATE victimelor ororilor totalitarismului, să fie intimidată și discreditate, să se încerce să li se dicteze modul în care să aplice legea în defavoarea victimelor.

Nimic nu poate fi mai descalificant pentru un stat, care clamează că este „de drept și social”, „în care dreptatea este valoare supremă”, decât să tergiverseze imposibil și culpabil acordarea compensațiilor cuvenite victimelor ororilor regimului comunist, până la dispariția din viață a acestor victime, care trec în lumea celor drepti acoperiți de batjocura, nepăsarea și desconsiderarea noului regim, pretins democratic, care acoperă și neagă astfel crimele trecutului, devenind complice moral la aceste.

Legislația românească în această materie trebuie să aibă ca reper cea dintr-un stat al U.E. cu o democrație consolidată și un standard real de respectare a drepturilor omului, cum este legislația complexă germană de acordare a unei multitudini de drepturi bănești pentru victimele comunismului din fosta RDG.

Inițiator:

Deputat PNL Ciprian DOBRE

deputat PNL Eugen Nicolăescu

deputat PNL Dan Motocanu

Dep PNL Pavel Hăj

Dep PNL Horă Guntian

Dep PNL Pieptea Corneliu

Dep. DROZ ARON

Dep. POPA OCTAVIAN MARIUS

Dep Stănescu Gigel

Dep. Palasca Violeta

Dep. Găvr Gheorghe